

Denne pjece er stillet til rådighed for Statens Filmcentral, som udleverer den til brug i forbindelse med forevisning af film.

Statens Filmcentral, Vestergade 27, 1456 Kbh. K
Statens Filmcentral, Lundingsgade 33, 8000 Århus C.

B.T.

KLUBBEN

de 141 dage

Konflikten i
Det Berlingske Hus

de 141 dage

Filmen om
konflikten i
Det Berlingske Hus

100 minutter Eastmancolor. Copyright BT-Klubben. Kopi: Ankerstjerne A/S. Filmen er optaget og redigeret i et samarbejde mellem BT-Klubben og danske filmfolk og fremstiller konflikten mellem Berlingske Tidendes grafiske arbejdere og husets direktion, som den er oplevet af de grafiske arbejdere.

For den tekniske produktion:

Benny Andersen, typograf
Morten Arnfred, fotograf
Birger Bohm, fotograf
Svend Aage Clausen, typograf
Henning Conradsen, typograf
Erik Eriksen, typograf
Tørk Haxthausen, konsulent
Sven Japsen, typograf
Vagn Kjærgaard, typograf
Peter Klitgård, fotograf
Flemming Larsen, typograf
Ib Makwarth, instruktør
Gregers Nielsen, fotograf
Jørgen Nielsen, fotograf
Tonny Nielsen, typograf
Carsten Paus, klippeassistent
Leif Petersen, typograf
Frank Poulsen, fotograf
Peter Roos, fotograf
Philip Sadolin, fotograf

Apparatur stillet til rådighed af:

Erik Jensen
Tue Ritzau

Sologuitar: Andy Sundstrøm. »De gemmer sig bag løgne« sunget af Jan Toftlund og Fællesakkorden. »Balladen om Berlingeren« sunget af Den rødeLue.

BT-klubben ønsker med denne film at fastholde væsentlige sider af vor kamp for eftertiden — og siger tak til alle dem, der på mangfoldige områder stillede sig solidariske med os.

UDGIVET AF **BT** - KLUBBENS GRAFISKE PERSONALE I 1977 • FOTOS: SVEN JAPSEN

de 141 dage

Af POUL ERIK HANSEN

»De 141 dage« er B.T.-Klubbens egen beskrivelse af, hvorledes vi oplevede vores kamp i konflikten mod det Berlingske Hus. Alle optagelser, tilrettelæggningen, udvælgelsen og redigeringen har fundet sted i et intimt samarbejde mellem B.T.-Klubben og de professionelle filmfolk, men ansvaret for filmen påhviler alene B.T.-Klubben. Vi vil gerne benytte lejligheden til at takke filmfolkene, der loyalt i solidaritet med vores kamp har skabt dette dokument.

Jeg mener, at det må være vigtigt over for offentligheden at redegøre for, hvorledes processen for dette arbejde har været.

I lighed med andre arbejds-grupper nedsatte B.T.-Klubbens styrelse en filmgruppe hvortil alle medlemmer af B.T.-Klubben frit kunne melde sig, og denne gruppe fik mandat til at beslutte, hvilke begivenheder der skulle dækkes i rammerne af et anslået budget. Samtidig gik der informationer til filmgruppen fra styrelsen, når denne ønskede bestemte begivenheder filmet. Ved løbende orientering holdtes styrelsen orienteret om såvel arbejdet som økonomien.

Da alle optagelserne var overstået, og redigeringen af disse skulle foretages, nedsatte B.T.-Klubbens styrelse en redaktionskomite, hvortil alle styrelsesmedlemmer frit kunne melde sig. Der meldte sig tre mand, der fik mandat til at udarbejde den endelige film. Undervejs blev dog den samlede styrelse inviteret til 2 special-forevisninger af »halvvejsresultater«, hvor alle de tilstedeværende kunne få indflydelse på det videre resultat. Samtidig lå der en åben invitation til samtlige B.T.-Klubbens styrelsesmedlemmer om at møde op og deltage i redigeringen sammen med redaktionskomiteen.

Alle i B.T.-Klubbens (udvidede) styrelse har derfor haft lige mulighed for at præge denne films endelige resultat.

Poul Erik Hansen

de 141 dage

Et tilbageblik over B.T.-konfliktens forløb fra dens start til dens afslutning juni 1977

For at forstå den situation der i dag gør sig gældende på Berlingske Tidende, er det nødvendigt at gå nogle år tilbage i historien.

I 1960 ønskede ledelsen på Berlingske Tidende at forøge produktionen i form af en udvidelse af avisen med en 3. sektion. Men i 1960 var der — i modsætning til i dag — stor mangel på arbejdskraft. Danmark lå »lunt i svinget«, som Jens Otto Krag et par år forinden havde udtalt. Så for at imødekomme ledelsens ønsker måtte vi grafiske arbejdere acceptere en større arbejdsbyrde. Vi indgik derfor — under organisationernes medvirken — en slags akkordaf-tale: den såkaldte 4. maj-aftale, som betød indførelse af 4-holdsdrift og kortere arbejdstid. Dét med kortere arbejdstid kan måske lyde meget godt, men realiteten var, at vi nu på 36 timer måtte producere det samme, som vi hidtil havde været 48 timer om. Ledelsen fik selvfølgelig en langt bedre udnyttelse af produktionsapparatet. Der var jo folk i arbejde nat og dag . . . og lørdag og søndag med.

I årene efter 1960 gik vi — stadig efter ledelsens ønske — med til yderligere effektivisering af arbejdsprocessen. Produktionen øgedes nemlig til stadighed: avisen fik en 4. sektion, og der kom stadig nye tryk opgaver til. Det er

klart, at vi på den baggrund krævede mere i lønningsposen. Mere arbejde = højere løn. Dét er et elementært fagligt krav. Men penge kan ikke købe alt. Det hårde tempo og skifteholdet gik ud over vores helbred. Så efterhånden indså vi, at det var nødvendigt at begynde at stille andre faglige krav end krav om højere løn. Afspadsning af alt overarbejde var, hvad vi krævede . . . og efter hårde faglige kampe fik, Alt, hvad vi gennem årenes løb har fravris-tet Det Berlingske Hus som kompensati-on for dårligt helbred og ødelagt fami-lieliv, findes nedfældet i de 22 til-lægsaftaler (»husaftaler«), som 4. Maj-aftalen efterhånden suppleredes med.

Berlingske vejrer morgenluft

Om vi har fået tilstrækkelige kompensati-on er i allerhøjeste grad tvivlsomt. Helbredstilstanden på Berlingske Ti-dende er katastrofalt dårlig. Dette do-kumenteres til fulde i den arbejdsmil-jøundersøgelse vi selv — i samarbejde med læger, økonomer, ingeniører osv. — har foretaget. Men under indtryk af den stigende arbejdsløshed vejrede Det Berlingske Hus nu morgenluft. I no-vember 1974 opsagde man samtlige af-taler. Der var lagt op til afskedigelser —

og yderligere tempoopskrining for det tilbageblevne personale.

Sammenholdet i B.T.-Klubben styrkes

Dette kunne vi naturligvis ikke være med til. For at imødegå de splittelses-forsøg vi under tidligere forhandlinger var blevet udsat for, udarbejdede vi selv et komplet forslag til en ny husaftale. Princippet i vort forslag var en mere solidarisk lønpolitik og vore grundlæ-gende krav til den ny aftale blev: Samme basisløn til faglærte og ufag-lærte.

Kompensation i form af nedsat ar-bejdstid for aften-, nat- og weekendar-bejde.

Større solidaritet med de arbejdsløse

Vort forslag til ny husaftale indebar samtidig, at vi i højere grad indrettede den faglige kamp på at være en kamp mod arbejdsløsheden. Vi fastslog nemlig, at selv om der ville blive tale om mandskabsmæssige ændringer de enkelte afdelinger imellem, kunne vi under ingen omstændigheder accepte-re nedgang i den samlede arbejdsstyr-

ke. Og m.h.t. overarbejde var vores holdning den, at det fremover kun und-tagelsesvis burde forekomme.

Uendelige forhandlinger

I måneder og år har Det berlingske Hus trukket os gennem endeløse forhand-linger. At det kun har været undvige-manøvrer fra ende til anden, fremgår i dag med al ønskelig tydelighed. Men vi var naive. Når Huset i november 1974 opsagde samtlige aftaler, var det et »modtræk«, fordi vi — i overensstem-melse med den praksis der var etableret gennem underskrivelsen af tillægsafta-lerne — krævede, at den generelle ar-bejdstidsnedsættelse, som det øvrige arbejdsmarked havde opnået med 1973-overenskomsten, naturligvis også måtte gælde for os. Men Huset sagde blankt nej. Nu hed det pludselig, at vi var »forkælede«, vi havde jo i forvejen 36 timers arbejdsuge. Glemte var det faktum, at vores 36 timers arbejdsuge var baseret på en akkordaf-tale, tilpas-set de helt specielle produktionsbetin-gelser på et stort dagblad. Der var ikke grænser for ledelsens overmod. I april 1976 gik Huset endda så vidt, at man sendte sagen om arbejdstidsnedsæt-telsen til faglig voldgift. Belærte af er-faringerne fra Vester Voldgiftsgade var vi ikke særlig glade for dette skridt, men lidt af vor naivitet havde vi dog endnu i behold. Den i øvrigt uantage-lige 2-årige forlængelse af overens-komsten fra 1. marts 1975 måtte blive vor redning. Selv de dygtigste jurister kunne umuligt finde en paragraf, som tilgodeså Det berlingske Hus uden samtidig at drage overenskomstfor-længelsen i tvivl. Troede vi . . .

Konflikten trappes op

1. december 1976 faldt kendelsen i den faglige voldgift. Efter 1/2 års betænk-ningstid havde de fine jurister fundet et smuthul. Man fandt ud af, at de 22 til-lægsaftaler, hvoraf nogle havde funge-ret i 16 år, i virkeligheden var ugyldige, »fordi« det var lokale aftaler indgået uden organisationernes medvirken. Den oprindelige 4.-Majaftale måtte vi derimod godt beholde. Den var nemlig ingenting værd i sig selv... og den havde organisationernes »blå stempel«. Så uanset at den var opsagt sammen med de 22 tillægsaftaler, fandt den faglige voldgift ud af, at netop 4. Maj-aftalen var omfattet af overenskomstloven.

Er du klar over, hvad denne kendelse betyder for dig? Hvordan ser dine lo-kalaftaler ud med hensyn til »smuthul-ler«? Har din kaffepause f.eks. det »blå

stempel«? Hvis du ikke er helt sikker, må du hellere straks henvende dig til din tillidsrepræsentant og bede ham/hende bringe sagen i orden!

Diktat

Efter denne kendelse fra den faglige voldgift steg ledelsens overmod til nye højder:

20. december 1976 kom det første diktat. Ledelsen meddelte, at af de 22 aftaler, kunne 4 genforhandles. For-handlingerne endte som sædvanlig uden resultat... og ledelsen meddelte, at der forresten heller ikke i de sidste 4 aftaler var noget særligt at forhandle om.

5. januar 1977 modtog vi et nyt diktat. Fra uge 5 ville ændringer, der betød

- forøgelse af arbejdstempoet
- forlængelse af arbejdstiden
- færre fridage
- forringelse af indtægter træde i kraft. Endelig ville man fra uge 7 ned-skære personalet med 300 mand.

Under disse omstændigheder var det slut med vores tålmodighed. Vi kunne ikke længere føle os forpligtede af de »ugyldige« aftaler... og nægtede føl-gelig overarbejde. Fællesmøder mellem DA og LO i den anledning førte ikke til noget resultat. Ledelsen ville ikke for-handle.

27. januar 1977 holdt BT-Klubben fællesmøde om situationen. Beslut-ningen var énstemmig: vi vedtog at møde i uge 5 på de arbejdstider, vi havde haft hidtil.

Hjemsendt

30. januar 1977 blev vores klubfor-mand indkaldt til møde hos direktio-nen, hvor han modtog det berygtede »hjemsendelsesdokument«, som for-talte, at ledelsen ville standse den dag-lige produktion, indtil den kunne fore-gå i henhold til de dikterede planer. Vi var nu »frit stillet til at søge andet ar-bejde«. Som om vi ikke hele tiden havde været det . . .

31. januar 1977 afholdtes nyt fælles-møde mellem DA og LO. Heller ikke dette førte til noget resultat. Begge parter indklagede nu hinanden for Ar-bejdsretten. Huset hævdede, at vi ikke respekterede »arbejdsgiverens ret til at lede og fordele arbejdet«. Vi indrøm-mer, at det begyndte at knibe gevaldigt med respekten, men erkendte, at som styrkeforholdet er i øjeblikket, har ar-bejdsgiverne stadig magten til at »lede og fordele«. Til gengæld forlangte vi, at selv Det Berlingske Hus respekterer

Hovedaftalens paragraf 4, som angiver, at dette skal ske »i samarbejde med ar-bejdstagerne og deres tillidsrepræsen-tanter«. På den baggrund krævede BT-Klubben Huset dømt for overenskomst-stridig lock-out.

Kæmpebøder

16. februar 1977 faldt Arbejdsrettens kendelse. Vi fik kort og klart besked på at genoptage arbejdet 100 pct. på le-delsens betingelser. Og en bod på 300 kr. hver. Forbundet slap med 50.000 kr. i denne omgang.

Fra dette tidspunkt var vi endelig tvunget ud i den overenskomststridige strejke, som ledelsen havde ønsket. Hjemfalden til straf efter de arbejds-retslige regler.

24. marts 1977 talte Arbejdsretten igen sit klare klassesprog: Vi fik en skærpet bod på 500-kr. hver, og Dansk Typograf-Forbund blev idømt 150.000 kr. for »passivitet og medansvar«.

Inspireret af kendelsen besluttede Huset endvidere at »hjemsende« kolle-gerne på Husum-Tryk, da de nægtede at udføre konfliktramt arbejde.

Hvordan tror du den faglige voldgift og Arbejdsretten vil stille sig, når din arbejdsgiver går over til Berlingskes stokkemetoder?

Alle fyret

26. marts 1977 kom en ny pro-vokation fra Huset. Midt under den kæmpemæssige solidaritetsfest i de tre fagforeningshuse i Lygten, hvor 3000 mennesker deltog, indløb medde-lelsen: Vi var fyrede — alle sammen! Det var dråben, der fik bæggeret til at flyde over blandt vore kolleger inden for det grafiske område:

1. april 1977 brød den harme og utilfredshed, der gennem måneder havde ligget og ulmet, ud i lys lue. På hvert et avistrykkeri, som var medlem af DDA, nedlagde det grafiske personale arbejdet. Arsagen var dels den udbred-te sympati med vores kamp, dels et selvforsvar, fordi de øvrige arbejdsgi-vere benyttede Voldgiftens kendelse til behårdt at afvise kollegernes rimelige krav til en ny overenskomst.

4. april 1977 kom der på baggrund af sympatiaktionerne endelig gang i for-handlingerne mellem vore forbund og arbejdsgiverorganisationerne. Flere dagblade forsøgte at så splittelse i de grafiske arbejderes rækker gennem tå-belige forsøg på udgivelse af »nødavi-ser«. Man ville have folk til at tro, at det tekniske personale ikke længere var nødvendigt ved avisfremstilling. Den

de 141 dage

ny tekniks overlegenhed skulle demonstreres — og man skammede sig ikke ved at bruge arbejdsløshedstruslen som våben mod os. Men vi vidste bedre. Endnu kan man ikke lave aviser uden os. Det varede heller ikke længe, før alle arbejdsgivere inden for DDAs område — bortset fra Berlingskes ledelse — indså dette. Overenskomsten blev efterhånden underskrevet for alle andre end B.T.-Klubbens medlemmer.

Forhandlingerne mellem B.T.-Klubben og husets ledelse fortsatte imidlertid under hovedorganisationernes medvirken. På et møde afholdt på Hotel Marina i Vedbæk nåede man så vidt som til udfærdigelse af et forhandlingsgrundlag. Olaf Poulsens reaktion var på det første møde mellem B.T.-Klubben og ledelsen at erklære, at han ikke ville forhandle på dette grundlag. Husets ledelse havde nemlig helt andre planer. Hvad man ikke kunne opnå gennem voldgift og arbejdsret, måtte statsmagten klare...

»Nødaviser«

24. april 1977 kom det frem hvad husets snedige plan gik ud på. Man havde med begærlighed grebet ideen om udsendelse af »nødaviser«. For sidste sommer havde regeringen jo — i forbindelse med Info- og Skjold Burne-konflikterne — udsendt et cirkulære til samtlige landets politimestre ... Cirkulæret betød, at der blev lagt kraftige begrænsninger for anvendelsen af et ældgammelt våben i den faglige kamp: brugen af fysisk blokade! Ganske vist havde selv de dygtigste jurister ikke kunne finde noget grundlag i loven for en skærpelse af bestemmelserne omkring fysisk blokade. Man hævdede fra juridisk hold, at der måtte lovændringer til. Flere partier argumenterede for, at så måtte sådanne lovændringer gennemføres. Men modstanden var for stor. Der kunne ikke skabes flertal i Folketinget for lovændringer, der betød stadfæstelse af brugen af politistatsmetoder i arbejdskampe.

Blokade

Resultatet blev et kompromis med de reaktionære kræfter i Folketinget. Som

Med ryggen mod Berlingske Tidendes mur. Og front mod B.T.-Klubbens grafiske arbejdere.

ligner voldgiftskendelsen af 1. december 1976 derved, at man fandt en paragraf, som kunne bruges. Desværre var der jo ikke noget i arbejdsmarkedslovgivningen, som var anvendeligt ... men man havde straffeloven, hvori der står, at »anvendelse af vold — eller trussel derom — på personer«, er ulovligt. Selvfølgelig. Den slags metoder er heller ikke arbejderklassen interesseret i. Hverken i forbindelse med Info eller Skjold Burne havde der været tale om brug af vold. Alligevel kom cirkulæret. Den oppiskede hetzstemning mod fredelige blokadevagter fungerede som retfærdiggørelse af dette grundlovsstridige skridt, hvor der sker en ophævelse af bestemmelsen om, at udøvende, lovgivende og dømmende magt skal holdes adskilt. Cirkulæret passede perfekt til Husets planer. Ved udgivelsen af en »nødavis« tvang man os ud i en fysisk blokade. De første to af de fire dage, blokaden varede, var politivolden massiv. Men B.T.-Klubbens og blokadevagneternes disciplinerede optræden umuliggjorde den nedslagtning af blokadevagterne, der var lagt op til. En nedslagtning, som samtidig kunne have fungeret som påskud for den lovændring, som det ikke lykkedes de reaktionære kræfter at få igennem sidste sommer. Det har jo ikke manglet på betegnelser som bøller, ballademagere og brøleaber mod B.T.-Klubbens medlemmer og deres sympatisører.

Telegram »sagen«

28. april 1977 forsøgte vore tillidsrepræsentanter, Poul Erik Hansen og Louis Schandorph, gennem en fredelig henvendelse til arbejdslederne at få

dem til at forstå, hvilket medansvar for brugen af politivold i arbejdskampe, de påtog sig gennem deres skruebrækkervirksomhed. I de personlige telegrammer, som ingen véd hvem har afsendt, er der heller ikke så meget som antydning af trussel om vold. Derimod er der anvendt nok et ældgammelt våben i den faglige kamp — helt igennem baseret på ikke-vold. Midlet er nemlig foragt.

Men Folketinget var ikke sen til at tale om »ulovligheder«.

Grundlovsbrud

Regeringen besindede sig under indtryk af den kampvilje, der blev udvist fra B.T.-Klubbens side. Og vel ikke mindst fordi der også i de socialdemokratiske rækker var modstand mod denne form for direkte statslig indblanding i en arbejdskamp. 10 medlemmer af den socialdemokratiske folketingsgruppe undlod at stemme for den dagsorden, der fordømte brugen af oprindelige faglige kampformer som »fysisk blokade« og offentliggørelse af navnene på skruebrækkere som »ulovligheder«. At dagsordenen faktisk var i strid med grundlovens bestemmelser, understregedes også af, at der mellem »de 10« var en forhenværende socialdemokratisk justitsminister.

Det Berlingske Hus fik altså ikke i denne omgang held med en kriminalisering af hævdvundne faglige kampformer. Herefter etableredes en ny forhandlingskontakt.

5. maj 1977 skiltes de to parter forhandlere for en tid — for at mødes igen 10 dage senere til videre forhandlinger.

»Bevar-mig-vel«

9. maj 1977 viste det sig imidlertid, at

DE DAGE

KONFLIKTEN I DET BERLINGSKE HUS

BT

EN FILM AF
BERLINGSKE TIDENDES
GRAFISKE ARBEJDERE

Husets ikke-grafiske personale var blevet bange for, at ledelsen ville dreje nøglen om. Husets stejle holdning og B.T.-Klubbens kampvilje førte til, at de andre personalegrupper nu også begyndte at føle arbejdsløshedstruslen på deres krop. En slags fællesskab af Husets funktionærer og redaktører dannede »Komiteen for Det Berlingske Hus' overlevelse«. (Ironisk kaldet »Bevar-mig-vel«). Komiteen rettede henvendelse til statsministeren med henblik på oprettelse af en mæglingsinstans.

11. maj 1977 tog LO — i øvrigt på linje med DA og B.T.-Klubbens ledelse — afstand fra denne hidtil usete form for statslig indblanding. Thomas Nielsen underkendte faktisk Voldgiftens og Arbejdsrettens kendelser af 1. december 1976 og 16. februar 1977, idet han understregede, at der — stadig — var tale om en almindelig interessekonflikt, som arbejdsmarkedets parter selv måtte forhandle sig til rette om. LO og DA intervererede herefter i de videre forhandlinger, og afgørelsen var hermed til dels fjernet fra de direkte implicerede, nemlig B.T.-Klubbens medlemmer.

»Rammeaftale«

21. maj 1977 førte forhandlingerne under hovedorganisationernes medvirken til udarbejdelse af en **rammeaftale**, som betød

- 250 fyrede
- 25 mill. kr. i fratrædelsesgodtgørelse til fordeling blandt de fyrede kolleger
- 5 dages arbejdsuge
- 4-5 ugers ekstra frihed som kompensation for de belastende arbejdstider

— nedsættelse af et teknisk udvalg, som skulle »drøfte spørgsmål angående den mest hensigtsmæssige introduktion af ny teknik«.

23. maj 1977 blev rammeaftalen godkendt på et personalemøde for B.T.-Klubbens medlemmer med 657 stemmer for og 88 imod.

28. maj blev rammeaftalen underskrevet. Det var ikke uden vanskeligheder, da Huset ikke vil acceptere vore rimelige krav om, at vi kom tilbage til arbejdspladsen medbringende det samme antal afspadsringstimer, som vi var blevet smidt ud med den 30. januar 1977. Vi lagde megen vægt på, at dette problem blev løst, for det betyder beskæftigelse for vore kolleger. Huset bøjer sig da også, og 50 af de 250 fyrede grafiske arbejdere sikredes beskæftigelse indtil 1. januar 1978.

31. maj gik Husumtryk i gang igen, efter at ledelsen for Berlingske Tidende har haft stort hastværk med at få de grafiske arbejdere til at genoptage arbejdet på dette trykkeri. Og vore kolleger på Husumtryk fik da også en hel række betingelser gennemtruffet, som er med til at sikre beskæftigelsen fremover samt rimelige genansættelsesvilkår, hvorunder alle blev genansat på de gamle løn- og arbejdsvilkår.

Denne beslutning var helt i overensstemmelse med B.T.-Klubben og den fagpolitiske linje, der har været kørt lige fra konfliktens start.

9. juni besluttede B.T.-Klubbens medlemmer på et personalemøde i Nordvestcentret med 502 stemmer for, 144 imod og 64 blanke at ekskludere

litograferne, som var medlemmer af B.T.-Klubben. Baggrunden for denne beslutning var, at litograferne — med deres hovedbestyrelses (der var 3 imod) og deres Københavns-formands velsignelse — gik ind for at genoptage arbejdet. Dette var klart i strid med principperne om, at B.T.-Klubben er en helhed — også uanset hvilket fagforbund vi tilhører.

Der har altid været tradition for, at alle faggrupper i B.T.-Klubben er solidariske — især under arbejdskampe.

15. juni blev husaftalerne efter lange og trange forhandlinger med Huset forelagt for B.T.-Klubbens medlemmer på et personalemøde i Nordvestcentret. Her vedtoges husaftalerne med 541 stemmer for, 124 imod og 125 blanke. Disse husaftaler er det kød og blod, som skal udfylde skelettet — nemlig rammeaftalen af 21. maj, der efter husaftalernes vedtagelse er bortfaldet.

For at anskueliggøre vores holdning til disse aftaler bringes her personalemødets udtalelse i forbindelse med husaftalernes indgåelse:

Grafiske arbejdere forsamlet til møde i Nordvestcentret onsdag den 15. juni 1977 udtaler følgende:

Konflikten på Berlingske Tidende var fra begyndelsen en forsvarskamp mod Det Berlingske Hus' og Dansk Arbejdsgiverforenings asociale nedskæringspolitik.

Det lykkedes ikke for os at fastholde vores opstillede, rimelige krav. De arbejdsbetingelser, vi nu skal arbejde under, er ikke opnået ved forhandlinger, men ved en politisk løsning, som vi ingen indflydelse havde på.

Det er en vanskelig kamp at fravriste arbejdsgiverens ret til at lede og fordele arbejdet. Kampen skulle samtidig føres mod statsmagten. Hovedorganisationernes medvirken i afslutningsfasen var i høj grad afgørende for det endelige resultat.

Efter 19 ugers konflikt genoptages arbejdet på Berlingske Tidende. Vi går i gang uden at have givet Berlingske Tidendes ledelse garantier for, at der kan produceres aviser efter de nye diktater.

Kampen for rimelige arbejdsforhold vil derfor fortsættes inden for murene. Ledelsen bestemmer selv, om den vil medvirke til at sikre avisproduktionen fremover.

21. juni kom — med nogen forsinkelse, det første eksemplar af Berlingske Tidende siden 30. januar 1977 atter på gaden, bortset fra de skruebrækkerudgaver den 25., 26., 27. og 28. april 1977.

Efter justitsministeriel målestok går der tre politibetjente på én grafisk arbejder.

Om at have arbejdsløse som arbejdsgivere . . .

Fredag den fjerde februar tog jeg ud til Folkets Hus, efter at jeg gennem en række telefonsamtaler havde gjort rede for min idé om, at typograferne i det Berlingske Hus burde lave en film om deres konflikt, og havde fået at vide, at BT-Klubbens styrelse ville tale med mig.

Det var som at ankomme til generalstaben midt under et større slag. Personalemødet var lige overstået, og effekten tegnede sig tydeligt gennem den hektiske aktivitet. Jeg fandt frem til, hvor styrelsen holdt møde, og ville gå ind, men blev venligt afvist af et par »vagter«.

»Du kan sgu' ikke komme ind, før du er på dagsordenen«, sagde de, og lovede at give styrelsen besked om, at jeg var kommet. Jeg blev bænket med en bajer, og en halv times tid senere kom John fra styrelsen ud, og forklarede, at de nu skulle til at stemme om, hvorvidt jeg måtte deltage i mødet. »Der er et par stykker, der er meget imod det«, forklarede han, men tilføjede grinende, at de

var imod så meget, og altid lavede en bunke vrøvl. Han sagde ikke hvem de var, så da jeg blev kaldt ind, havde jeg ingen anelse om, hvor stor en modstand jeg ville møde, og fra hvem.

I et mægtigt lokale sad de, styrelsen, eller de fleste fra den, omkring et stort bord, og der var vel en 25 stykker. Den eneste jeg kunne kende, var Poul Erik Hansen, formanden, som jeg havde set i TV. Jeg fik plads ved siden af ordstyrelsen, og meget formelt budt velkommen, idet dirigenten forklarede, at man ved afstemning havde besluttet at høre mit forslag.

En solidaritetsaktion

Jeg skitserede min idé om, at folk fra filmbranchen ville stille sig til rådighed som konsulenter for en film, optaget og redigeret af BT-Klubben. Filmbranchens indsats skulle opfattes som en solidaritetsaktion i deres konflikt, men filmen skulle være deres projekt 100%, i alle

AF FILMINSTRUKTØR IB MAKWARTH

henseender, såvel kunstnerisk som politisk og økonomisk. Kun såfremt filmen kom til at give et økonomisk overskud, så alle BT-Klubbens udgifter var dækkede, skulle vi udbetales vore tariffæssige lønninger.

Medens jeg talte, kiggede jeg mig rundt for at lodde stemningen, men det var umuligt. De fleste smilede venligt, når jeg mødte deres blikke, og alle lyttede interesserede. Ordet blev givet frit, og spørgsmålene haglede ned over mig. Men de var uden skepsis og tværtimod positivt engagerede.

Ud af det hele kom vi frem til en film af en 20-25 minutters varighed, beskrivende en arbejdskonflikt på en 2-3 uger.

De bad mig gå udenfor medens man stemte, og et øjeblik efter var jeg så engageret som teknisk/kunstnerisk konsulent af en gruppe arbejdere i konflikt. Vi aftalte at mødes næste dag, hvor den gruppe, der fik ansvaret for optagelserne ville være til stede med mandat fra styrelsen, og de skulle så være mine egentlige chefer.

De upopulære typografer

Jeg fik travlt den aften. Først skulle jeg skaffe apparatur af et omfang, der ville koste en plovmand at leje pr. dag . . . gratis. Selv om vi kun regnede med en optagelsestid på tre uger, og selv om det var ved vintertide, kunne dette ikke altid være lige let . . . og ville de kammerater jeg skulle henvende mig til, gå ind for de upopulære typografer. På det tidspunkt var konflikten allerede i store dele af den borgerlige presse blevet skreget ud som en kommunistisk dirigeret manøvre, der blev styret direkte fra Dronningens Tværgade, og ingen af dem jeg ville have med, kunne kaldes ekstremt venstreorienterede. Jeg kommer vist ingen for nær, når jeg endda røber, at der er et par godt borgerlige iblandt . . . Men jeg mente, at det var vigtigt, at professionelle filmfolk, fagligt anerkendte, klarede opgaven. Både for at opnå et så kvalitativt produkt som muligt, men også for at markere at vi bør befordre ytringsfriheden så langt vi formår. Og film er et vigtigt medium. Men film er dyr . . .

Et grotesk studie i kameraindstilling, hvor fotografen synes helt at have mistet hovedet.

Jeg ville godt være med til at bryde det princip, at ytringsfriheden tilhører den med rigelige midler, og at den største ytringsfrihed tilhører de rigeste. Workshoppen under filminstituttet har gjort et arbejde for at udbrede ytringsfriheden til minoriteter, men er af samme grund så mishandlet af et borgerligt politisk flertal i folketinget, at de næppe på det tidspunkt ville have kunnet magte opgaven.

Men os, der bortset fra når vi producerer vore egne film, må stille os til rådighed for kapitalens produkter, for os ville det være af største vigtighed, at prøve at arbejde for de grupper, der af økonomiske grunde normalt ikke gør brug af os. For mig personligt lignede det en drøm, der var ved at opfyldes, det at arbejde på et professionelt produkt, hvor jeg med hele mit hjerte kunne gå ind for mine arbejdsgivers holdning. Hvor jeg blev anvendt og brugt fagligt som redskab i en sag, der kunne være min egen. Den fredag aften blev en af de bedste jeg har haft.

Ingen sagde nej

Ikke en af de, jeg kontaktede, sagde nej til at være med, og inden natten var gået, havde jeg til rådighed for BT-Klubbens film gratis lånt al kameraudstyret af Tue Ritzau, alt lydudstyret af Erik Jensen, lyset af Gregers Nielsen og Frank Poulsen, og følgende stillede sig alle til rådighed som fotografer: Phillip Sadolin, Peter Roos, Gregers Nielsen, Jørgen Nielsen, Peter Klitgård, Morten Arnfred, Frank Poulsen og Birger Bohm. Guitaristen Andy Sundstrøm lovede at lave musik til filmen, Carsten Paus tilbød at hjælpe med lydarbejdet, og på et senere tidspunkt stillede Tørk Haxthausen sig til rådighed som konsulent under klipningen. Ikke én forventede at få noget som helst for deres arbejde. Alle stillede sig til rådighed for et stykke fagpolitisk arbejde, og hver eneste gik begejstret ind for tanken om at skulle lave en film, hvor vi alle sammen arbejdede efter ordre fra den nye slags arbejdsgivere.

For en gangs skyld skulle vi ikke skildre arbejderklassen, vi skulle sgu arbejde for den . . . på dens præmisser . . .

Drønspændende . . .

Næste dag, lørdag den 5. februar, sad jeg så overfor mine nye bosser, typograferne Flemming Larsen, Leif Petersen, Benny Andersen, Poul Jørgensen, Sven Japsen, og efterhånden som opgaven voksede, Vagn Kjærgaard og Henning Conradsen.

Vi startede samme dag, og Peter var den første fotograf, der var med. Det blev en kaotisk affære, men drønspændende. BT-Klubben uddelte løbesedler på Strø-

get, og afholdt plancheudstilling, og det ville vi dække.

Den eneste af typograferne, der gled naturligt ind i filmarbejdet, var Sven, der ikke alene har et avanceret fotoudstyr, men så sandelig også forstår at bruge det. Han blev selvfølgelig ansvarlig for filmens stills. Men allerede samme dag, fandt Leif ind i en funktion, idet han under nogle lydoptagelser naturligt hjalp til . . . så ham udnævnte gruppen til to-nemester.

Flemming skulle senere åbenbare uforlignelige evner som produktionsleder, så det blev ham, der holdt rede på aftaler o. lign., foruden at det næsten altid var ham, der betjente klaptræet til stor fornøjelse for hele holdet.

Ekstatisk kraftforbrug

Nu skulle man ikke tro, det at slå et klap skulle kunne volde de største problemer, men Flemmings respekt for øjeblikket, hvor alt snurrer var i starten enorm, og hele hans krop blev brugt i ekstatisk kraftforbrug, som da han i et fortroligt møde slog sit klaptræ med en sådan effekt, at Poul Erik nær var sprunget i luften af forskrækkelse, og glemte hvor han var kommet til i sin tale.

Benny blev holdets lysmand, og arbejdede virtuost med lysætning, selv om han var gråden nær i starten over den mangfoldighed af filtre og kabler, fotograferne råbte efter, når det gik løs. Senere, da Benny måtte forlade gruppen, overtog Henning lyset.

Poul havde indbyggede evner som bulldozer, så det var aldrig os, der var i sidste række i slagsmålet med pressen. Endelig blev Vagn kassereren, der undertiden rødmende måtte gå til BT-Klubben med nye bilag.

Men forbavsende hurtigt arbejdede vi sammen som et professionelt film-team, og mindre end 14 dage efter starten, opdagede jeg en dag, at opstillingen til nogle komplicerede optagelser foregik, som havde de folk aldrig beskæftiget sig med andet, og helt hjemme var den, den dag jeg glemte cameraet.

Mange møder

Det fungerede, og samarbejdet til fotograferne var formidabelt. Selvfølgelig kunne vi »råve« efter hinanden, men det lykkedes aldrig at blive rigtig uvenner. Fra starten havde typograferne sagt, at de ville respektere »profferne« fra filmbranchen, og vi holdt mange møder med efterkritik. Hele filmen blev til med kun ét tilfælde, hvor vi var uenige i gruppen om nogle optagelser. En var imod en rejse til Ålborg, som han mente var unødvendig, og i det ene tilfælde gennemførte grup-

En rullestol — organiseret fra typografernes plejehjem — viste sig uforlignelig til de »glidende« optagelser.

pen optagelser uden at være 100% enige.

Jeg rapporterede regelmæssigt til styrelsen, og deltog i alle de væsentligste møder her, ligesom de underrettede os, når de mente at vigtige ting ville ske på deres møder. Og ikke en eneste gang blev vi nægtet adgang til fortrolige møder, på trods af, at vi blev bekendt med strategi og overvejelser, der, hvis det slap ud, kunne have saboteret konflikten.

Men andet udviklede sig anderledes end beregnet. For snart ville vores bevilling — på grund af konflikten varighed — være brugt op. Vi havde fået besked på, at mindre overskridelser på budgettet accepteredes, men som ugerne gik, måtte vi ansøge om stadig flere penge. Fantastisk situation, at en gruppe arbejdere i konflikt, der intet kendskab kan have til omfanget af udgifterne ved at producere en professionel film, og ingen tradition har for anvendelsen af dette medium, har fantasi og dristighed nok til at bekoste et projekt af denne størrelse.

De første fire timer

Derfor var det en god dag, da vi kunne vise styrelsen det første fire timer lange sammenklippede resultat af gruppens arbejde. Fire timer ud af tolv timers optagelser. Tilskuernes største bekymring ved den forevisning var, hvordan vi dog

kunne finde en eneste meter at tage ud af den film...

Nu dukkede et nyt problem op, nemlig det udover den tekniske redigering, at bearbejde stoffet politisk. Styrelsen valgte en redaktionsgruppe, der i redigeringen af filmen havde det politiske mandat. Det blev Tonny Nielsen, Erik Eriksen og Svend Aage Clausen. Og det blev et ganske voksent team, der satte sig til klippebordet. For udover de tre, fortsatte Leif og Flemming med klipningen, og Tørk Haxthausen kom til.

Det blev et par hektiske måneder i klipperummene, henholdsvis hos Tue Ritzau og på Minerva Film. Men da vi nåede ned omkring de to timer, blev det svært. Nu måtte hele sekvenser ud, for at pine filmen ned på de halvanden time, der er biograflængde, og uanset hvor spændende vi selv syntes stoffet var, så

var vi sikre på, at vi måtte stoppe der. Filmen henvender sig i første række til de, der egentlig ingen kendskab har til konflikten. Hvis vi skulle holde dem fangen, så var halvanden time absolut maksimum.

Vi måtte fjerne...

Det gik ud over spændende ting. Vi måtte fjerne en sekvens, hvor vi trænger ind på en strejkébrydervirksomhed, og har et saftigt skænderi med ejeren. Vi måtte udelade optagelser fra Berlingske Tidendes ejeres hjem og endelig, og det gjorde mest ondt, måtte vi opgave at beskæftige os med Husum-Tryk, der er det Berlingske Hus' ugebladstrykkeri, og som havde udvist en fantastisk solidaritet med BT-Klubben. Jeg kunne blive ved, men typograferne valgte i stedet at be-

skrive, at kampen ikke bare var en kamp mod arbejdsgiverne og den borgerlige presse, men også (som den udviklede sig til at blive) en kamp indendøre.

For os fra filmbranchen var det overraskende, at opleve de krav man stillede til stoffet, og dermed til sig selv. Den ærlighed man anlagde, er efter min opfattelse filmens styrke. Den måde man anvendte os på, røber en dynamik og progressivitet, der må være farlig for den politiske reaktion. De folk, vi oplevede at arbejde sammen med, de gav os nye begreber om kraften i ægte solidaritet og ærlig vrede.

De folk får det Berlingske Hus det ikke let med.

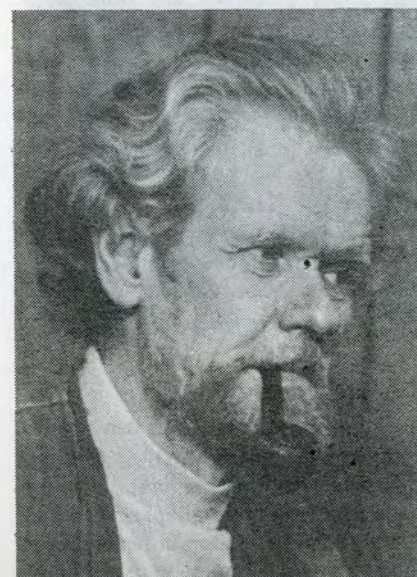
Vi, der var med fra filmbranchen, siger tak til vore nye arbejdsgivere, fordi I brugte os ordentligt. Og grundigt...

Poul Erik Hansen og filmgruppen, »skudt« før forhandlingerne med arbejdsgiverne på »Hotel Marina« i Vedbæk.

Ud af isolationen...

AF FILMINSTRUKTØR TØRK HAXTHAUSEN

Formand for de danske filminstruktører — og teknisk konsulent på B.T.-Klubben's film — Tørk Haxthausen.

BT-Klubbens og Ib Makwarth's initiativ viser, at Dansk dokumentarfilm ikke behøver at nøjes med de opgaver, staten eller industrien kommer med.

Danske dokumentarfilmfolk har gennemgående følt sig meget isolerede. Rent praktisk har vi ret få muligheder for at udøve vores håndværk: enten tager vi de opgaver, som stilles af Statens Filmcentral eller andre offentlige organer eller af industrien — eller vi finder selv på noget, vi synes det er vigtigt at få lavet en film om, og prøver så at skaffe pengene til projektet på en eller anden måde. Det er der ikke andet i vejen med, end at vores publikum, i hvert fald når det gælder opgaver for det offentlige eller for industrien, i praksis indskrænker sig til at bestå af nogle få personer: et par embedsmænd eller funktionærer i statslige organisationer, en PR-mand og nogle bestyrelsesmedlemmer i industrien. Hvem der ellers ser filmene, og hvad de mener om dem, får vi meget lidt at vide om. Isolationen understreges, hver gang man møder nogen som spørger: »De dér film, du laver — hvor kan man egentlig få dem at se?«

Arbejdere og filmfolk

Det er der naturligvis filmfolk, som har prøvet at lave om på. Stig Björkman's Danmarksfilm (som Filminstituttet ikke

ville støtte) som skulle have været lavet af ca. 20 grupper bestående af ikke-professionelle filminteresserede fra alle egne af landet er ét eksempel; samarbejde mellem grupper af arbejdere og filmfolk om produktion af arbejdsplads-film og film om konflikter har også fundet sted i en række tilfælde. Sammenslutningen af Danske Filminstruktører har igennem det sidste årstid forsøgt at få medlemmerne ud i et aktivt samarbejde med større dele af befolkningen, bl.a. ved at tilbyde praktisk og vederlagsfri hjælp til en række fagforeninger med tilrettelægning af film- og tv- og video-projekter, og ved at foreslå video brugt som kommunikations- og undersøgelses-middel i forbindelse med problemer som arbejdsløshed og regionsplanlægning. De ting er der foreløbig ikke kommer noget ud af, formodentlig fordi de folk man har henvendt sig til er nervøse ved for megen offentlighed og har svært ved at forestille sig, at der kunne komme noget nyttigt ud af at løbe den risiko at lade filmfolk stikke næsen i problemerne.

Det er nu engang tryggere at have rapporter og den slags på papir — og så er man da fri for den del af befolkningen, som ikke udtrykker sig så godt skriftligt.

Et køligt forhold

Imens Sammenslutningen har rendt panden mod diverse bureaukratiske mure, har så Ib Makwarth og BT-Klubben lavet deres film. Det spændende ved projektet er ikke så meget, at det blev gennemført, men måden...! Den beskriver

Ib selv andetsteds i bladet, men man skal have arbejdet som professionel dokumentarist for at vide, hvor sensationelt anderledes arbejdsforholdene har været.

Normalt har vi et ret køligt forhold til dem, vi laver film for, fordi det erfaringsmæssigt ret hurtigt viser sig, at vi har modstridende interesser. Dét, vi synes er spændende ved at lave film, er bl.a. at vi kan vise tilskuerne noget, de ikke har set eller opfattet før — demonstrere sammenhænge, engagere tilskuerne i forhold, de ikke normalt kommer i nærheden af, komme ind på livet af mennesker, processer, tilstande. Det passer som regel dårligt med, hvad bestilleren af filmen havde tænkt sig: den, der betaler for en film, gør det gerne for at filmen skal fortælle publikum hvor god og nødvendig hans organisation eller virksomhed er, og hvad der er derudover er af det onde. Men da det altså netop er dét, vi synes er interessant, er konflikter næsten uundgåelige.

Ikke købt

Fordi BT-Klubben lige fra begyndelsen fik rodet sig så grundigt ind i hele arbejdet med filmen — med typografer i selve filmgruppen, med styrelsesmedlemmer i en redaktionskomité der mindst én gang om ugen blev nødt til at tage stilling til, hvad der foregik i klippebordet, osv. — og fordi de professionelle filmfolk ikke var købt til at gøre arbejdet, men havde stillet sig gratis til rådighed, kunne der opstå et gensidigt tillidsforhold, der gjorde det muligt for BT-Klubben at optræde med

Teknisk travlhed før filmoptagelse. Onde tunger siger, at personen til højre var glatbarberet, før optagelserne begyndte.

en åbenhed og dristighed, vi ikke er vant til at møde fra vores arbejdsgivere. Tilmed var de i konflikt – de burde have været hundeangete for, hvad optagelserne kunne være blevet brugt til, og hvad den færdige film måske ville kunne misbruges til, hvis den ikke gav et éntydigt billede af brave og tapre typografer, der i ubrydelig enighed kæmpede mod de onde kapitalister. Men det var de altså ikke; tværtimod åbnede de alle styrelsesmøder for filmgruppen og lod selv de bitreste kontroverser registrere. Hvad der mangler af den slags i den færdige film, er ikke røget ud på grund af ængstelse hos redaktionsgruppens medlemmer: ca. 12 timers film er klippet ned til knapt 100 minutter, hvad der er maksimal biograf-længde, og så er der ret meget, man ikke kan få med.

Hele dette overskydende stof skal naturligvis ikke smides væk: alle de vigtigste diskussioner og begivenheder skal redigeres og samles, så man får et supplerende materiale til filmen, der kan bruges bl.a. i undervisningen af tillidsmænd, og som sikkert også vil blive anvendt i den almindelige skole, på højskoler og mange andre steder.

BT-klubben som producent

Nu, da arbejdet med filmen er overstået,

Filmens lyd i kyndige hænder. Typograf Leif Petersen (tv) og B.T.-filmens instruktør, Ib Makwarth.

har BT-Klubben besluttet at betale de medvirkende filmfolk efter de normale tariffer for det arbejde, de har udført. Alligevel bliver det en billig film – ca. 1/3 af, hvad man normalt ville have budgetteret sådan en produktion til – hvilket bl.a. skyldes, at BT-Klubben i praksis, og på grund af det snævre samarbejde med branchens professionelle, har kunnet fungere som producent.

Der er meget at lære – for filmfolk og

for organisationsfolk – af den måde, BT-Klubbens film er blevet til på. Det vigtigste er nok, at man kan lægge arbejdet sådan an, at det bliver muligt at have fuld tillid til hinanden, sådan at filmen bliver vigtigere end alle mulige hensyn til prestige, og hvem der kommer med, og at de ser pæne ud og siger de rigtige ting. Det kunne og turde BT-Klubbens medlemmer.

Er der andre, der tør?

Pressen bag kuliserne:

H. Bison

Det frie ords bestyrelse

— en håndbog om dansk dagpresse

Analysen på baggrund af en kortlægning af Politikens og Berlingske Tidendes forbindelser til de største virksomheder i dansk erhvervsliv, hvorledes disse snævre forbindelser påvirkede bladernes behandling af gødningskrigen mellem Superfos og KFK/Norsk Hydro og forsikringskrigen mellem Codan og Hafnia/Hånd i Hånd. Konflikterne på Politiken i 1972 og 1975 samt Berlingske-konflikten 1977 gennemgås, og det intime samarbejde mellem de to bladhusenes ledelser blotlægges. Desuden indeholder bogen en detaljeret oversigt over personforbindelser mellem storkapital og de største borgerlige dagblade.

Af anmeldelserne:

»Et forfejlet forsøg på en dybdeborende analyse . . . betændte feberfantasier . . . et angreb på grundlaget for den frie danske dagspresse.« (Frisinds Posten)

»En skandaløst usmagelig og undergravende publikation . . . udansk arbejde . . . burde ikke kunne trykkes i et demokratisk samfund.« (Borgerbladet)

Forlaget DEMOS

Efteråret 1977